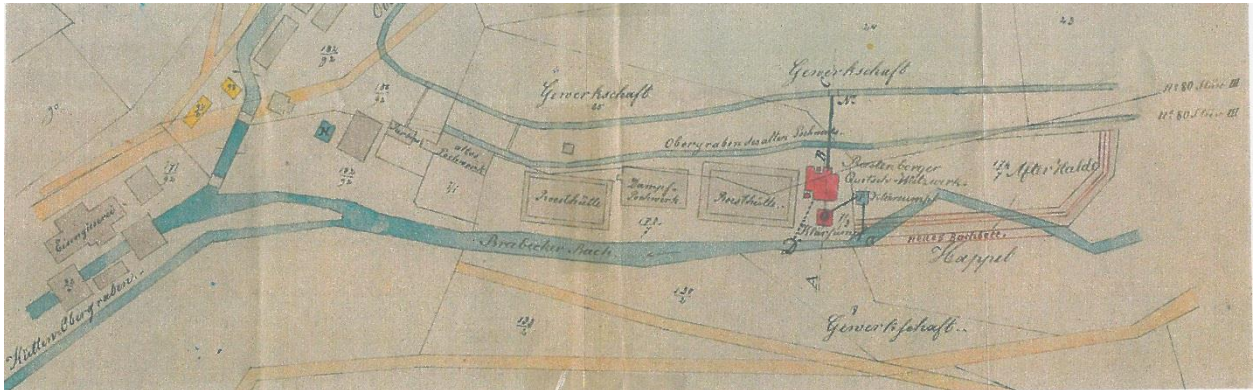

22 Het industriële complex “auf dem Werdern”

Tot het begin van de 20ste eeuw werd in Ramsbeck het ruwe erts hoofdzakelijk in de mijngangen van de Bastenberg gedolven. Vóór de mijngangen hebben de mijnwerkers en jongens handmatig het metaalrijke erts zoveel mogelijk gescheiden van het ertsloze gesteente, dat op de berghelling op een hoop werd gestort. Het ruwe erts zelf transporteerde men over een viaduct (zie afbeelding) het dal in naar de verkleiningsmachines en smeltinstallaties, waar het moeizaam moest worden bewerkt.

De bewerking van het nauw met ander gesteente vergroeide ruwe erts in de verkleiningswasinstallatie wordt bij station 18 van het mijnbouw-wandelpad (model van een verkleiningsinstallatie) uitvoerig getoond. Het in de verkleiningsinstallatie gewonnen ertscontraat werd dan ter voorbereiding van het eigenlijke smeltproces (productie van verkoopbaar metaal) onder luchttoevoer op ongeveer duizend graden in de hoogovens verhit om de aan het metaal gebonden zwavel te verwijderen. De zwavel zette zich om in het gasvormige zwaveldioxide (SO₂), dat men door een schoorsteen afvoerde. De eerste schriftelijk vastgelegde verkleiningswasinstallatie in Ramsbeck werd in het jaar 1825 aan de Valme, direct zuidelijk van de oude loodhoogoven, in gebruik genomen. Tussen 1835 en 1840, evenals vanaf 1853 bouwde men meer verkleiningswasinstallaties op de rechteroever van de Brabecke-beek “auf dem Werdern.

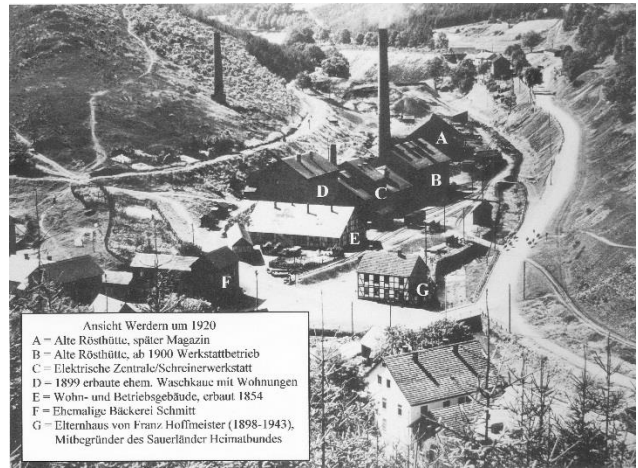
Fragment van een lithografie uit 1860

- A = kneus-wals-installatie
- B = 1ste smeltoven
- C = stoom-verkleiningsinstallatie
- D = 2^{de} smeltoven
- E = oude verkleiningsinstallatie
- F = viaduct aan de Bastenberg
- G = schoorsteen v/h rookgaskanaal

Al in 1825 hadden de mijnbouwautoriteiten in het belang van de plattelandsbevolking en vanwege hun protesten omvangrijke maatregelen geëist om schade te beperken, o.s. door het aanleggen van dammen, zuiveringsakkers en veilige steenberggen.

De gekleurde, grote situatietekening van april 1856 werd als bijlage bij een goedkeuringsverzoek van de rood ingetekende "Bastenberger kneus-walsfabriek" gemaakt. Men herkent ook de ligging van de geplande zuiveringsakkers en de dam aan de oever van de Brabecke-beek. Links is de "hoogoven-bovensloot" te zien, die naar de loodhoogoven voert, en direct daarnaast de oorspronkelijk geplande zogeheten waterburchten over de Valme (zie infobord 21!). Het grondstuk "Happel" was van de molenaar Anton Happel, een van de woordvoerders tegen de mijnbouwonderneming vanwege diens verkleinings-wasinstallaties die schade toebrachten aan het milieu.

Na de bouw van de centrale ertsbewerking "Willibald" in 1890 en de verhuizing van de mijnbouw van de Bastenberg naar de Dörnberg waren de oude installaties "auf dem Werdern" niet meer nodig. Van toen af aan benutte de Stolberger Zink AG dit voormalige montan-complex voor de bouw van een constructiebureau, een magazijn en werkplaatsen voor de in dienst zijnde ambachtlieden, zoals meubelmakers, metselaars, bankwerkers, smeden, elektriciens en schilders. In deze beroepen werden ook leerlingen opgeleid. Zij kregen in de regel geen leercontract, bezochten de Mijnwerkers-Beroepsschool in Ramsbeck en werden na drie jaar als bedrijfsmeubelmaker, bedrijfselectricien...in dienst genomen. Deze opleiding garandeerde normaliter een langdurige binding van de "opgeleide" aan de werkgever. Voor de commerciële beroepen gold een gelijksoortige opleidingspraktijk. In de landmeetkundige afdeling (bergmeetbureau) werden vanaf 1954 algemene leercontracten afgesloten. Hier was ook na 3,5 jaar een afsluitend examen tot bergmeetkundige in de Mijnbouwschool in Aken. De bureaus van de commerciële medewerkers en de landmeetkundige afdeling waren ingericht in het directiekantoor.

Gezicht op Werdern rond 1920

- A= oude smeltoven, later magazijn
- B= oude smeltoven, vanaf 1900 werkplaats
- C= elektrische centrale/werkplaats meubelmaker
- D= in 1899 gebouwde voorm. wasruimte met woningen
- E= woon- en bedrijfsgebouwen, gebouwd in 1854
- F= voormalige bakkerij Schmitt
- G= ouderlijk huis van Franz Hoffmeister (1898-1943)
Medeoprichter van Sauerlandse Heimatbund

Deel van het industriële complex „auf dem Werdern“ rond 1950

Van links: Locomotiefschuur van het "boemeltje" in het dwars staande gebouw, wasruimte met daarboven liggende woningen, in het vier verdiepingen tellende huis, elektrische centrale en meubelwerkplaats in het middelgedeelte. Werkplaats voor diverse ambachtlieden in een van de beide voormalige smeltovens met rookgasschoorsteen. Verder rechts (niet op de foto) was nog het magazijn in de tweede oude smeltoven ondergebracht.